

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Komission tiedonanto yleishyödyllisistä palveluista ja yleishyödyllisistä sosiaalipalveluista - Suomen kanta

EU-erityisasiantuntija Sanna Kuorikoski
Valtioneuvoston EU-sihteeristö

Komission tiedonanto:
"Yleishyödyllisiä palveluita ja yleishyödyllisiä sosiaalipalveluita
koskeva uusi eurooppalainen sitoumus"

- Tiedonannon taustalla
  - Lukuisia julkaisuja vuodesta 2003 alkaen.
  - Lissabonin sopimukseen liitettävä pöytäkirja yleishyödyllisistä palveluista:
    - ✓ Kirjaa jo olemassa olevia yleishyödyllisiä palveluita koskevia periaatteita EU:n primäärioikeuteen.
    - ✓ Selventää yleishyödyllisten palveluiden tavoitteita ja jäsenmaiden roolia niiden järjestämisessä.
    - ✓ Luettelee EU:n yhteisiä arvoja, jotka liittyvät yleishyödyllisiin palveluihin ja jotka tulee ottaa huomioon kun niitä tarjotaan.
    - ✓ Vahvistaa, että perussopimusten määräykset eivät rajoita millään tavalla jäsenvaltioiden toimivaltaa tarjota, tilata ja järjestää ei-taloudellisia yleishyödyllisiä palveluita.

Komission tiedonanto:

”Yleishyödyllisiä palveluita ja yleishyödyllisiä sosiaalipalveluita koskeva uusi eurooppalainen sitoumus”

- Tiedonannon lähtökohdat:
  - Tiedonannon **tarkoitus**: kartoittaa yleishyödyllisistä palveluista käytävää keskustelua ja 'ehdottaa uutta eurooppalaista sitoumusta'.
  - EY-tuomioistuimen oikeuskäytännön määrittämät tulkinnat ja periaatteet.
  - Tiedonannon **ydinkysymys**: miten EU:n sääntöjen puitteissa voidaan kansallisesti tuottaa yleishyödylliset palvelut ml. yleishyödylliset sosiaalipalvelut.
  - Tiedonanto **vahvistaa**: yleishyödyllisten palvelujen määrittely, organisointi ja rahoitus kuuluvat kansallisen määräysvallan piiriin.
  - Mutta silloin kun kyseessä on taloudellinen yleishyödyllinen palvelu, on sovellettava EU:n sisämarkkina-, kilpailu- ja valtiontukisääntöjä.

Komission tiedonanto:

”Yleishyödyllisiä palveluita ja yleishyödyllisiä sosiaalipalveluita koskeva uusi eurooppalainen sitoumus”

- Tiedonannon lähtökohdat:
  - Oikeuskäytännössä taloudellisen toiminnan tunnusmerkkejä ovat mm. sijoittautumisoikeus sekä oikeus tarjota palveluja, palvelujen vastikkeellisuus sekä toiminnan vaikutukset jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
  - Yleishyödylliset taloudelliset palvelut ovat palveluita, joita suoritetaan maksusta; esim. televisio, yleinen puhelinverkko, liikenne, posti ja energiajakelu.
  - Perinteisiin valtion vastuualueisiin kuten poliisi- ja oikeuslaitokseen sekä lakisääteisiin sosiaaliturvajärjestelmiin ei sovelleta EU:n sisämarkkina- ja kilpailusääntöjä.

Komission tiedonanto:
"Yleishyödyllisiä palveluita ja yleishyödyllisiä sosiaalipalveluita
koskeva uusi eurooppalainen sitoumus"

- Tiedonannon lähtökohdat:
  - Taloudellisen ja ei-taloudellisen toiminnan erottaminen:
    - ✓ Ei yksiselitteisiä ohjeita.
    - ✓ Palvelun vastikkeellisuus (palvelu tarjotaan korvausta vastaan) on yksi tärkeä tekijä kun palvelun taloudellista luonnetta määritellään.
    - ✓ Vaatii kuitenkin tapaus- ja toimintakohtaista arviota.
    - ✓ Käytännössä EY-tuomioistuimen tulkinta taloudellisesta toiminnasta on muodostunut hyvin laajaksi.

Komission tiedonanto:

”Yleishyödyllisiä palveluita ja yleishyödyllisiä sosiaalipalveluita koskeva uusi eurooppalainen sitoumus”

- Yleishyödylliset sosiaalipalvelut
  - Voivat olla luonteeltaan taloudellisia tai muita kuin taloudellisia palveluita riippuen siitä, minkälaista toimintaa tarkastellaan.
  - Viime vuosien muutosten yhteisvaikutuksen seurauksena yhä suurempi osa sosiaalipalveluista kuuluu nykyään EY:n lainsäädännön soveltamisalaan (silloin kun toiminta on luettavissa taloudelliseksi).
  - Keskustelun ydin on sosiaalipalvelujen taloudellisten ja ei-taloudellisten palveluiden välinen rajanveto. Markkinoilla toimiessaan yleishyödyllisten sosiaalipalveluiden toteuttamisen on tapahduttava yhteisöoikeuden puitteissa.

Komission tiedonanto:

”Yleishyödyllisiä palveluita ja yleishyödyllisiä sosiaalipalveluita koskeva uusi eurooppalainen sitoumus”

- Mikä on uuden tiedonannon lisäarvo?
  - Sosiaalipalveluiden merkitys EU:n päämäärien saavuttamiseksi.
  - Yhteisön sääntöjen (mm. julkisia hankintoja ja valtiontukea koskevien sääntöjen) ymmärtäminen ja soveltaminen on useasti hankalaksi.
  - Komission sitoutunut avustamaan jäsenmaita.
  - Tarve panostaa järjestelmällisesti sosiaalipalveluiden laadun parantamiseen;
    - ✓ Komissio kehittää yhteistyössä sosiaalisen suojelun komitean kanssa EU:n vapaaehtoiset yhteiset puitteet siitä, miten laatia, valvoa ja arvioida yleishyödyllisten sosiaalipalvelujen laatustandardeja. Yhteistyötä tehdään avoimen koordinaation menetelmän kautta soveltaen tietojen, hyvien käytänteiden ja kokemusten vaihtamista.

Komission tiedonanto:

”Yleishyödyllisiä palveluita ja yleishyödyllisiä sosiaalipalveluita koskeva uusi eurooppalainen sitoumus”

- Tiedonannon jatkotoimet
  - oikeusavun antaminen laaja-alaisissa kysymyksissä mm. interaktiivinen tietopalvelu.
  - alakohtaisten toimintatapojen uudistaminen ja kehittäminen energia-, liikenne-, sähköisen viestinnän-, postipalveluiden, terveydenhuollon- ja sosiaalipalveluiden alalla.
  - sektorikohtaisen seurannan ja arvioinnin painottaminen päätöksentekoprosessin laadun ja avoimuuden takaamiseksi.
    - ✓ Sosiaalipalveluiden osalta komissio antaa kahden vuoden välein erilliskertomuksen, jota voidaan käyttää alustuksena sidosryhmien kanssa käytävässä mielipiteidenvaihdossa.

Komission tiedonanto:

”Yleishyödyllisiä palveluita ja yleishyödyllisiä sosiaalipalveluita koskeva uusi eurooppalainen sitoumus”

- Millä tavalla tiedonanto lisää oikeusvarmuutta?
  - Selventää yleishyödyllisiin palveluihin sovellettavaa oikeudellista kehikkoa;
    - ✓ muistuttaa jäsenmaiden ensisijaisesta vastuusta päättää yleishyödyllisten palveluiden luonteesta ja laadusta.
    - ✓ tekee selkeämmän erottelu taloudellisten ja ei-taloudellisten yleishyödyllisten palveluiden välillä.
    - ✓ viittaa Lissabonin sopimuksen liitettyyn pöytäkirjaan yleishyödyllisistä palveluista.
  - Nostaa esille tarpeelliset välineet, joilla voidaan antaa konkreettisia vastauksia kansalaisten, viranomaisten ja palveluiden tarjoajien esittämiin kysymyksiin.

Suomen kanta komission tiedonantoon

- Yleisiä huomioita
  - Tiedonantoa ja keskustelu yleishyödyllisistä palveluista tarpeellinen.
  - Suomi tyytyväinen tiedonantoon.
    - ✓ Lissabonin sopimuksen uusi pöytäkirja yleishyödyllisistä palveluista, EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntö sekä olemassa oleva alakohtainen EY-säätely antavat riittävät puitteet yleishyödyllisten palveluiden järjestämiselle kansallisesti. EU:ssa ei siksi ole tällä hetkellä tarvetta säätää horisontaalista säädöstä yleishyödyllisistä palveluista.
  - Tietoa ja tietoisuutta yhteisöoikeuden soveltamisesta yleishyödyllisiin palveluihin lisättävä ja oikeusvarmuutta parannettava käytännönläheisin keinoin.
  - Komission sitoumusta tarjota entistä systemaattisemmin apua EU:n lainsäädännön ja EY-tuomioistuinkäytännön tulkintakysymyksissä ml. intressiryhmiä palveleva interaktiivinen tietopalvelujärjestelmä kannatettavaa.

Suomen kanta komission tiedonantoon

- Sosiaalipalvelut
  - Tärkeää että, eri maiden sosiaalipalvelujärjestelmien erityispiirteet otetaan huomioon.
  - Koska sosiaalipalveluiden kirjo on niin laaja ja muuntuva on kansalliselle monimuotoisuudelle jätettävä tilaa.
  - Palveluiden käyttäjien oikeuksien lisäksi on otettava huomioon myös kunnalliseen itsehallinnon asema.
  - Sosiaalipalveluiden laadun parantaminen on yhteinen haaste, jossa myös otettava huomioon jäsenmaiden sosiaalipalvelujärjestelmien ja perinteiden erot.
  - Palveluiden järjestämisvastuusta ja tuotannon ja laadun valvonnasta tulee myös päättää kansallisesti.

Suomen kanta komission tiedonantoon

- Sosiaalipalvelut
  - Tärkeä jatkaa yleishyödyllisistä sosiaalipalveluista käytävää vuoropuhelua EU:ssa.
    - ✓ Sosiaali- ja terveystalveluiden markkinat, tehtävät sekä järjestämis- ja tuottamistavat.
    - ✓ Kunnallisen itsehallinnon asema ja mm. kolmannen sektorin toimijoiden, esim. järjestöjen, rooli yleishyödyllisten sosiaalipalveluiden tuottamisessa.

Suomen kanta komission tiedonantoon

- Lissabonin sopimukseen liitettävä pöytäkirja
  - Suomi katsonut, että yleishyödyllisten palveluiden asema EU:ssa olisi ollut mahdollista turvata perustamissopimukseen jo nyt sisältyvien määräysten puitteissa, ts. ilman uudistussopimukseen sovittuja muutoksia sekä erillistä pöytäkirjaa.
  - Komission analyysi pöytäkirjasta on kuitenkin selventävä.

Suomen kanta komission tiedonantoon

- **Jatkotyö**
  - Komission tiedonanto hyvä ja tervetullut avaus.
  - Nykyistä lainsäädäntöä selkeyttävät tulkintaohjeet ja yhteisöoikeutta koskevan tietoisuuden lisääminen oikeusvarmuuden parantamiseksi käytännön tasolla hyvin tervetullutta.
  - Jäsenmaissa ml. Suomessa tarve analysoida, miten yhteisöoikeus vaikuttaa yleishyödyllisten palveluiden tarjontaan ja rahoitukseen.

Suomen kanta komission tiedonantoon

- **Jatkotyö**
  - Tärkeätä, että jatkossa huomio kiinnitetään EU:n yleishyödyllisiä palveluita koskevien sääntöjen oikeaan ja tasapainoiseen soveltamiseen, jotta taataan sisämarkkinoiden tehokas toiminta, avoimuus ja kilpailullisuus.
  - Huomiota kiinnitettävä myös siihen, että yleishyödyllisten palveluiden tuotannossa turvataan perusoikeuksia sekä mahdollisimman pitkälti kunnallisen itsehallinnon toimivalta. Yleishyödyllisillä palveluilla tärkeä merkitys alueellisen ja sosiaalisen eheyden turvaamiseksi.
  - Myös näiden palveluiden sosiaalisia perusoikeuksia toteuttavaa, universaalia luonnetta syytä painottaa.